

aan een adequate weergave op detailniveau. Hoewel het nergens expliciet zo wordt gezegd, lijkt het voor de hand te liggen dat die keuze wordt ingegeven door een zeker pessimisme: een alleszins gerechtvaardigde vrees dat de kennis van de context van Hofstede de Groot zowel in de academische als de kerkelijke wereld anno 2017 vermindert, dat het de moeite loont om het denken en doen van die tijd accuraat vast te leggen. In *De Groninger godgeleerden* worden jaren van opgang beschreven, van grote idealen. In *Kerk, huis, school en staat* wordt tevens de latere neergang in kaart gebracht. Opvallend genoeg gebeurt dat met even grote empathie. Hofstede de Groot beseft tijdens zijn emeritaat dat hij zijn best had gedaan, maar dat kerk en samenleving in menig opzicht andere wegen waren ingeslagen dan hij had gehoopt. Hetzelfde kan thans gezegd worden van het ideaal dat Vree heeft bepleit in zowel zijn studies over het neocalvinisme als die over de Groninger godgeleerden. Kerk, onderwijs en maatschappij zijn in dat model vervlochten in een hecht en wederzijds dienstbetoon, dat niet berust op welbegrepen eigenbelang maar op een vorm van geloof. In een geseculariseerde universiteit, een in ieder geval getalsmatig en wellicht ook inhoudelijk verzwakte kerk en een geïndividualiseerde samenleving lijkt dat alles een echo uit het verleden. Daar legt Vree zich overduidelijk niet bij neer. Zijn jongste boek is behalve een bron van kennis tevens een uitnodiging: dat de lezer in zijn eigen tijd en op zijn eigen manier zou kunnen proberen hetzelfde te doen als De Groot in de zijne, en daarbij ook de kracht van een christocentrische spiritualiteit zou kunnen ontdekken (vgl. p. 604). Deze biografie is daarmee méér dan een handleiding voor wie de weg niet kwijt wil raken in de bestuurlijke en onderwijskundige regelgeving in de negentiende eeuw. –

¶ Martine van der Wielen-de Goede, *Oudegeest. Alleen van één stamvader (Utrecht 1761-heden)* (Schoorl 2014), €42,50, te bestellen via de auteur, martine.vdw@gmail.com

¶ M.J. Aalders

In dit boek staat de predikantenfamilie Oudegeest centraal. Een nazaat van ds. Willem Jacob Oudegeest (1798-1888) heeft hier al het materiaal samengebracht dat ze over haar betovergrootvader

kon vinden. Uitgangspunt daarbij was de groepsfoto die gemaakt werd ter gelegenheid van zijn 60-jarig huwelijk met Maria Snel (1803-1888) op 10 mei 1887. Het echtpaar kreeg acht kinderen, de zes zoons werden allen predikant. Aan de ‘oude dominee’ én aan alle kinderen is een hoofdstuk gewijd. Vooraf gaat een hoofdstuk over de stamvader Oudegeest en een hoofdstuk over de vader van Willem Jacob, de winkelier Wouter Oudegeest uit Utrecht.

De ‘oude dominee’ werd na zijn studie in Utrecht predikant te Spijk, maar vertrok reeds na drie maanden naar Schelluinen, waar hij op 12 mei 1822 intrede deed. Daar bleef hij tot zijn emeritaat in 1873. Zijn 50-jarig jubileum werd echter niet gevierd, omdat hij juist in die tijd een conflict met zijn kerkenraad had over de grenzen van de kerkelijke gemeente in verband met het nieuwe reglement op de verkiezing van ambtsdragers. De ruzie werd uitgevochten tot bij het Provinciaal Kerkbestuur, de predikant kreeg het gelijk aan zijn zijde. Maar de sfeer was grondig verpest. Van een feest kon geen sprake zijn, en kort na zijn jubileum vroeg Oudegeest zijn emeritaat aan. Hij en zijn vrouw trokken in bij hun zoon Hein in de pastorie te Ossendrecht, later Engelen. Daar vierden ze op 10 mei 1887 hun zestigjarig huwelijksfeest.

Zoals gezegd werden al zijn zonen predikant. Allen studeerden zoals hun vader te Utrecht. Een overzichtelijk schema laat zien dat de dominees Oudegeest voornamelijk werkzaam waren in gemeenten beneden de grote rivieren. Opvallend is daarbij de concentratie rondom het rooms-katholieke ‘s Hertogenbosch. Ze bleven allen de Hervormde Kerk trouw, Afscheiding en Doleantie speelden in hun leven geen grote rol. Althans, daarvan zijn geen sporen bewaard gebleven. Onder de kleinkinderen van ds. W.J. Oudegeest trof ik geen predikanten aan. Kleinzoon Adriaan studeerde wel theologie, maar werd geen predikant. Een zuster van de oude dominee, Mietje, trouwde ds. J.W. van Rijswijk.

Uitvoerige bijlagen completeren het boek, dat rijkelijk voorzien is van familiefoto’s, afdrukken van advertenties en allerlei schema’s met overzichten. Het boek levert prachtige familieverhalen op. Maar schrijvers waren de predikanten Oudegeest niet. Preken zijn er ook niet bewaard gebleven. Is dat de reden dat de hoofdfiguren in theologisch opzicht wat ‘bleekjes’ blijven? Bij welke richting